

URBECO

TRVALO UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ MIEST
A ZMIERNENIE VPLYVOV NA KVALITU ŽIVOTA
V MESTSKÝCH SÍDLACH V SÚVISLOSTI
S NASTUPUJÚCIMI KLIMATICKÝMI ZMENAMI

Udržateľný rozvoj mesta Trnava

THE REGIONAL ENVIRONMENTAL CENTER
for Central and Eastern Europe
REC Slovakia

MINISTERSTVO
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Vydanie publikácie bolo podporené finančnou pomocou programu Európskej komisie – Life III Životné prostredie a Ministerstva životného prostredia SR.

Obsah

- **Úvod**
- **O projekte**
- **Procesná a metodická stránka projektu**
- **Zhodnotenie stavu mesta**
- **Podrobné vyhodnotenie indikátorov udržateľného rozvoja mesta**
- **Celkové hodnotenie prínosov a problémov projektu**
- **Záverečné hodnotenie projektu a odporúčania**

Pod'akovanie

Mesto Trnava vyjadruje pod'akovanie Regionálnemu environmentálnemu centru Slovensko v Bratislave a jeho pracovníkom, ktorí sa výraznou mierou pričínili o realizáciu tohto projektu v meste Trnava.

Úvod

V posledných rokoch dochádza vplyvom ľudskej činnosti k stále sa zväčšujúcim problémom našej planéty, ktoré sa prejavujú najmä v podobe globálneho otepľovania, sústavným znečisťovaním životného prostredia, lokálnymi záplavami a naopak dlhotrvajúcimi suchami a stratou biodiverzity. Ľudstvo tak svojím konaním pripravuje nasledujúcim generáciám možno až existenčné problémy, ktoré sa budú prejavovať v značne zníženej kvalite životného prostredia.

Podiel obyvateľov žijúcich v mestách neustále stúpa a mestá lákajú čoraz väčší podiel obyvateľov svojou ponukou pracovných príležitostí, možnosťou kultúrneho a spoločenského vyžitia, sú centrami vzdelávania, vedy a kultúry. Na druhej strane mestá predstavujú miesta najostrejších konfliktov medzi prírodou a civilizáciou, kde sa prejavuje celá škála nielen environmentálnych, ale aj sociálno – patologických a ekonomických problémov. Preto by mestá mali vziať na seba aj bremeno zodpovednosti za mnohé problémy životného prostredia a mali by začať hľadať alternatívnu cestu svojho ďalšieho integrovaného rozvoja.

Cieľom trvalo udržateľného rozvoja je taký zmysluplný, účelný a realistický rozvoj, aby bola zabezpečená lepšia kvalita života občanov, a to jednak v materiálnej sfére (*vyšší životný štandard, zlepšená vybavenosť mesta, zlepšenie ekonomického prostredia a zamestnanosti*) ako aj vo sfére duchovných potrieb a v oblasti životného prostredia (*plnší život, zmysluplná práca, zachovalá príroda a kultúrne dedičstvo*).

Mesto Trnava sa zapojilo do projektu „Udržateľný rozvoj miest“, ktorý realizovalo v spolupráci s neziskovou mimovládnu organizáciou Regionálne environmentálne centrum Slovensko, Bratislava. Do projektu sa okrem mesta Trnava zapojili aj ďalšie slovenské mesta.

Vzhľadom k skutočnosti, že Trnava v súčasnosti patrí medzi najviac hospodársky sa rozvíjajúce mestá na Slovensku a na jej území sa etablovalo množstvo nových veľkých zahraničných investícií, bolo našou snahou:

- získať čo najviac informácií o životnom prostredí, ekonomickej a sociálnej situácii v našom meste,
- zistiť, či smerujeme k trvalej udržateľnosti resp. neudržateľnosti,
- zistiť názory obyvateľov o meste, ako sa im v ňom žije, čo sa im páči, čo im prekáža,
- a v neposlednom rade porovnať sa s ostatnými mestami na Slovensku.

O projekte

Pojem „trvalo udržateľný rozvoj“ (niekedy označovaný len ako „udržateľný rozvoj“) je v súčasnosti veľmi frekventovaným slovným spojením. Za jeho základnú definíciu sa považuje: „Trvalo udržateľný rozvoj (skrátene TUR) je taký rozvoj, ktorý umožňuje uspokojovať potreby súčasnej generácie bez toho, aby ohrozil možnosti budúcich generácií uspokojovať ich potreby.“

Za posledné obdobie vzniklo v Európe viacero dokumentov a iniciatív v oblasti trvalo udržateľného rozvoja miest. Medzi základné dokumenty patrí Aalborgská charta, ktorá bola prijatá účastníkmi počas Európskej konferencie o TUR v obciach a mestách dňa 27. mája 1994 v dánskom meste Aalborg. V uvedenej charte sa uvádza:

„Mesto je na jednej strane najväčšou jednotkou schopnou riešiť sociálnu, ekonomickú a politickú nerovnováhu v oblasti mestskej architektúry, prírodných zdrojov životného prostredia, ktorá poškodzuje náš moderný svet, na druhej strane je najmenšou jednotkou, v rámci ktorej sa dajú problémy rozumne riešiť integrovaným, holistickým a trvalo udržateľným spôsobom.“

Predpokladom na ceste k trvalej udržateľnosti je aj meranie a monitorovanie vplyvu mestských aktivít prostredníctvom tzv. **Spoločných európskych indikátorov** (ukazovateľov) udržateľného rozvoja. Stratégia rozvoja mesta sa musí pripravovať na základe poznania súčasného stavu mesta a práve na to slúžia informácie poskytované indikátormi. Samotné využívanie indikátorov udržateľného rozvoja mesta by nemalo byť samoučelnou záležitosťou nariadení. Indikátory môžu napomôcť zlepšiť kvalitu života a životného prostredia len vtedy, ak sa uplatnia pri vytváraní stratégie rozvoja mesta, použijú v rozhodovacom procese pri posudzovaní plánovaných (investičných) aktivít alebo inak zapracujú do mestských nariadení.

Procesná a metodická stránka projektu

Projekt sa v Trnave realizoval v priebehu mesiacov jún - august 2005. Jednu časť tvoril dotazníkový prieskum. Druhú časť zber údajov od rôznych štátnych inštitúcií a odborných útvarov Mestského úradu.

Celý projekt sa zameriava na 6 tematických celkov. Témy a hlavné indikátory udržateľného rozvoja miest vychádzajú z návrhu Európskej tematickej stratégie udržateľného rozvoja mestského prostredia a Európskych indikátorov udržateľného rozvoja miest.

Téma 1 - Doprava

Hlavné indikátory:

- Dopravná situácia
- Mobilita občanov

Téma 2 - Urbanizmus a výstavba

Hlavné indikátory:

- Udržateľný urbanizmus
- Udržateľná výstavba

Téma 3 - Životné prostredie, krajina a biodiverzita

Hlavné indikátory:

- Kvalita životného prostredia
- Udržateľné využívanie krajiny a biodiverzita

Téma 4 - Zaťaženie prostredia a ekologická stopa

Hlavné indikátory:

- Príspevok mesta ku globálnej klimatickej zmene
- Ekologická stopa

Téma 5 - Sociálno-ekonomická situácia mesta

Hlavné indikátory:

- Sociálna situácia
- Ekonomická situácia a atraktivita mesta

Téma 6 - Manažment

Hlavné indikátory:

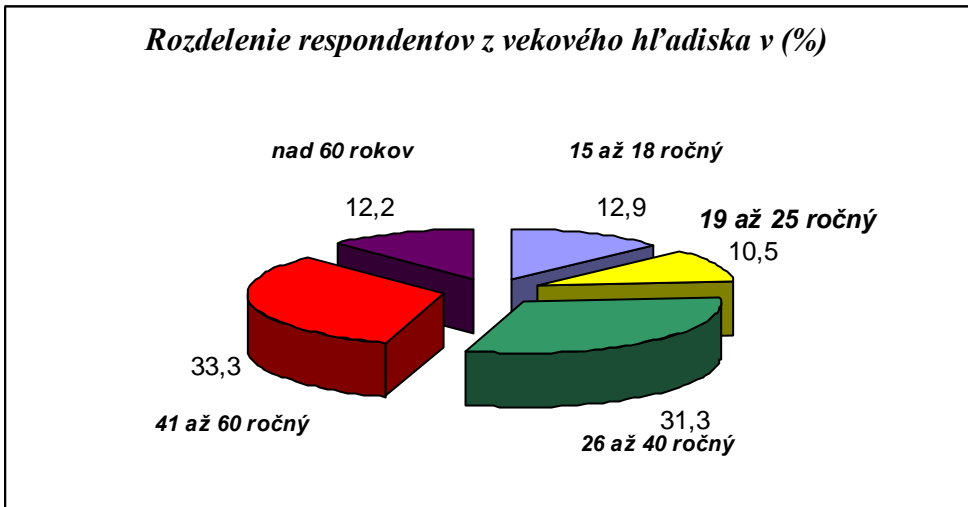
- Environmentálny a sociálny manažment samosprávy a podnikov
- Participácia občanov na verejnom živote

Dotazníkový prieskum medzi občanmi prebiehal od 01. 6. do 30. 7. 2005. Uskutočňoval sa formou osobných anketárov, ktorí navštevovali domácnosti, časť dotazníkového prieskumu sa realizovala prostredníctvom študentov, ako aj prostredníctvom zamestnancov MsÚ Trnava. Celkovo bolo vytlačených 1700 ks predmetných dotazníkov.

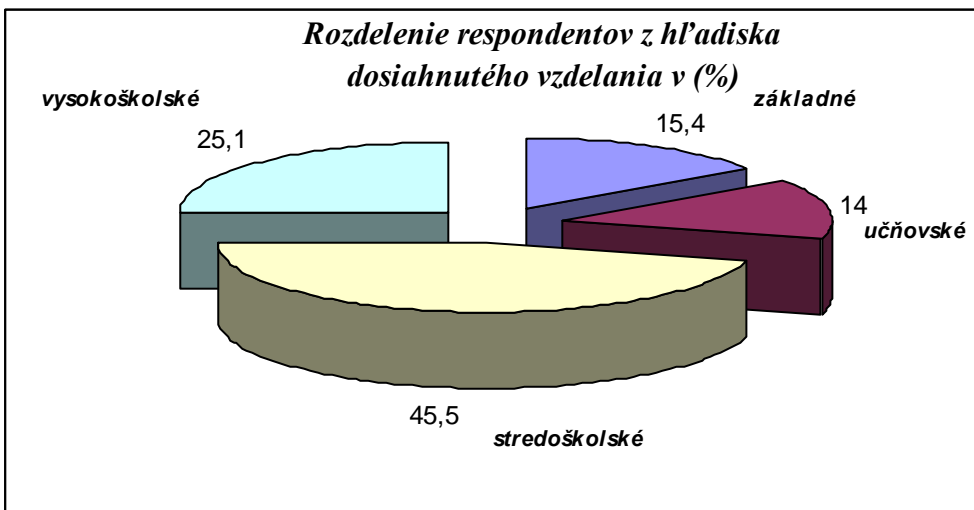
Okrem iného, boli dotazníky verejne prístupné na radnici, MsÚ, alebo si ich záujemca mohol stiahnuť na webovej stránke mesta Trnava. Z hľadiska návratnosti možno konštatovať, že v prípade anketárov bola návratnosť dotazníkov okolo 90%, v prípade dotazníkov, ktoré si mohli občania vyzdvihnúť na verejne dostupných miestach sa návratnosť pohybovala okolo 5% a v prípade elektronickej pošty bola návratnosť (až na jeden kus) nulová.

Podrobné vyhodnotenie reprezentatívnej vzorky si môžete pozrieť v nasledujúcom grafickom vyhodnotení.

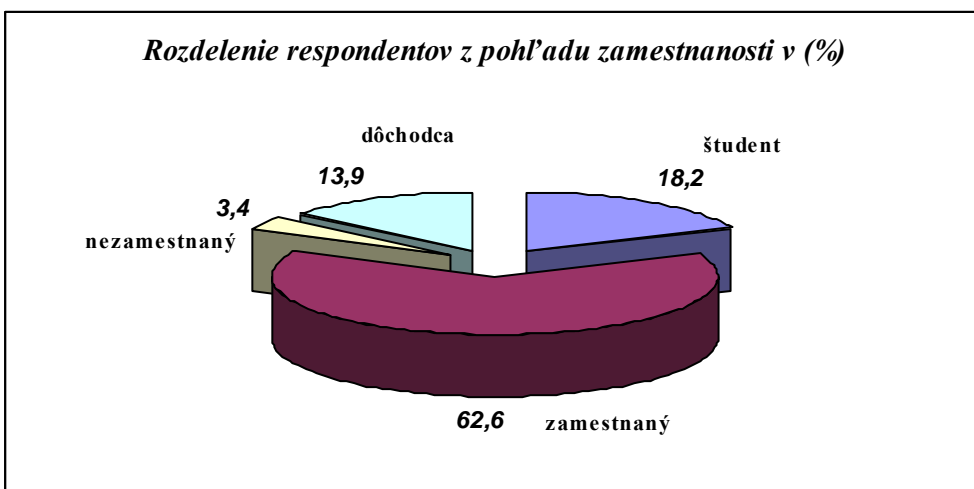
Z hľadiska vekovej štruktúry v realizovanom dotazníkovom prieskume prevažovala veková kategória obyvateľov v produktívnom veku.

Z pohľadu dosiahnutého vzdelania respondentov bolo na prieskume zúčastnených najviac stredoškolsky a vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov mesta Trnava.

Drvivá väčšina zúčastnených respondentov bola v čase dotazníkového prieskumu v pracovnom pomere.

Zhodnotenie stavu mesta

Téma 1 – Doprava

Hlavné indikátory 1. Dopravná situácia 2. Mobilita občanov

Hospodársky rast Trnavského regiónu je priamoúmerný rastu automobilovej dopravy v Trnave.

Na základe dotazníkového prieskumu možno konštatovať, že pri dennej preprave obyvateľov mesta zohráva najväčšiu úlohu automobilová preprava, ktorá predstavuje až 34,0%. Druhou najpoužívanejšou každodennou prepravou je pešia preprava v počte 32,6% obyvateľov a v poradí treťou je preprava bicyklom (17,2%).

Z tohto titulu bude potrebné ešte intenzívnejšie pracovať na budovaní dopravnej infraštruktúry a cyklochodníkov v meste.

Druh dopravy pri denných cestách obyvateľov (podiel v %)

Vlastný automobil	Firemný automobil	motocykel	verejná doprava (MHD)	železnica	bicykel	pešia doprava	iné
28	6	2,2	15,3	6,2	17,2	32,6	0

Z pohľadu využívania jednotlivých druhov komunikácií sa podľa očakávania na prvom mieste umiestnila pešia zóna, avšak prekvapujúco vysoké percento využívania dosiahli cyklochodníky.

Na druhej strane možno konštatovať, že v prípade hodnotenia kvality jednotlivých komunikácií, bola najväčšia miera nespokojnosti vyjadrená v prípade ciest vyhradených pre MHD a veľmi vysoké číslo označilo

Aj tento údaj svedčí o potrebe riešenia otázky cyklochodníkov.

Využívanie druhov komunikácií, (podiel v % opýtaných) a ich kvalita (podiel v % opýtaných):

Druh komunikácie v meste	Využíva	Sú vo veľmi kvalitnom stave	Sú priemerne kvalitné	Sú veľmi nekvalitné	neexistujú
Pešia zóna	91,3	25,1	69,0	5,9	0
Chodníky pre chodcov	88,8	4,5	63,2	32,0	0,2
Cyklochodníky	52,5	25,2	33,5	17,7	23,6
Cesty vyhradené pre MHD	60,8	1,1	42,9	44,1	11,9
Zóny kľudovej dopravy	27,4	3,8	40,4	17,3	38,5
Iné (vypíšte).....					

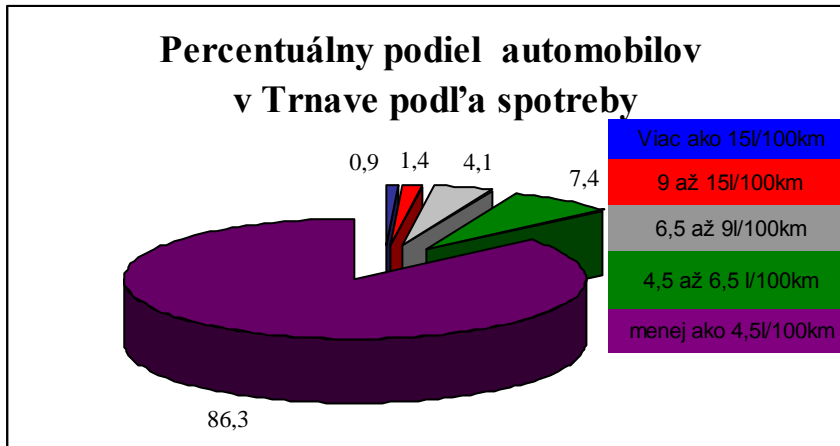
V prípade prepravy detí do školy jednoznačne prevláda pešia doprava, alebo prostredníctvom bicyklov. Z prieskumu vyplynulo, že až v 12,8 % prípadoch je preprava detí do školy realizovaná prostredníctvom automobilovej dopravy.

Doprava detí do školy, prípadne do materskej školy (podiel v %)

pešo alebo bicykel	prevažne MHD	MHD a pešo	súkromné auto	Iný spôsob
63,9	9,1	10,8	12,8	3,4

Priemerný počet automobilov na 100 obyvateľov je 28,5 áut. Väčšina automobilov - 98,5% jazdí na benzín alebo naftu, iba 1,5% jazdí na zemný plyn

Dosť prekvapivý výsledok bol dosiahnutý pri otázke priemernej spotreby automobilov, či už vlastného, alebo s ktorým často jednotlivci cestuje.

Z prieskumu ďalej vyplýva, že v meste existuje dosť križovatiek a ciest, ktoré sú nebezpečné pre motoristov, cyklistov aj peších:

- pre chodcovHospodárska ulica, Zelený krížok
- pre cyklistovHospodárska ulica
- pre vodičov Hospodárska a Hlboká ulica

Téma 2 – Urbanizmus

Hlavné indikátory 1. Udržateľný urbanizmus

2. Udržateľná výstavba

Kvalita života obyvateľstva a jeho bývania v meste je väčšinou definovaná existenciou a dostupnosťou kvalitnej infraštruktúry vo svojom okolí.

Medzi hlavné faktory hodnotené v indikátore patria najmä verejná zeleň a verejné priestranstvá, zdravotné a sociálne služby, verejná doprava, základné školstvo, predajne potravín a zberové miesta odpadu. V projekte bola hodnotená dostupnosť uvedených služieb v dosahu 300 m od miesta bydliska občanov mesta.

Výsledkom prieskumu bolo zistené, že mesto Trnava má v dostatočne dobrej miere štruktúrované obchodné a reštauračné zariadenia, taktiež celkom dobrá dostupnosť je v prípade MHD a školských zariadení. Naopak, zlá situácia je v prípade, ak sa obyvateľ Trnavy rozhodne na prechádzku v parku, alebo v inom rekreačnom priestore. Tu musí každý Trnavčan prejsť až 19 minút chôdze, aby sa dostal na miesto vhodné pre relax. Rovnaká situácia je i v prípade návštevy v zdravotníckom stredisku.

Priemerná časová dostupnosť chôdzou a využívanie jednotlivých druhov zariadení a služieb

Druh zariadenia a služieb (otázka č.13)	Priem. čas chôdzou v min.	Využíva často v %	Využíva zriedka v %	Nevyužíva vôbec v %
Verejný park, lesopark, väčšie verejné ihrisko s parkom alebo iný voľne dostupný rekreačný priestor nad 0,5 ha	19,0	20,6	56,3	23,1
Zdravotnícke služby (zdravotné stredisko, obvodný lekár)	19,0	26,7	69,7	3,6
Zastávka MHD na cestu do centra mesta	5,48	25,4	38,9	35,7
Najbližšia základná škola	7,1	15,7	13,6	70,7
Najbližší obchod s potravinárskym tovarom (vrátane pekárenských výrobkov, ovocia a zeleniny)	6,1	78,2	18,2	3,6
Najbližšia reštaurácia so sortimentom teplých jedál	11,47	9,1	43,5	47,4
Priestor pre zber separovaného zberu, prípadne zberový dvor (možnosť separovania min. papiera, skla a plastov)	13,7	15,8	30,3	53,8

Ako už bolo spomenuté, veľmi dôležitou zložkou hodnotenia kvality života obyvateľov patrí vybavenosť domácností obyvateľov mesta Trnava.

Na základe dotazníkového prieskumu bolo zistené, že vybavenosť bytov v trnavských domácnostiach je:

- vodovod má 95,21 % domácností
- kanalizáciu využíva 92,33 % domácností
- na ústredne kúrenie je napojených približne 72,2 % domácností.

Tieto výsledky sú z pohľadu porovnania sa s inými mestami na Slovensku neuspokojivé, nakoľko infraštruktúrne a ekonomické možnosti obyvateľstva v Trnave sú podľa nášho názoru väčšie ako vo väčšine hodnotených miest.

Porovnanie bytovej vybavenosti vo vybraných mestách

	Dubnica	Levice	Piešťany	Prievidza	Trnava	Zvolen
Vodovod (%)	99,5	98,0	96,9	98,7	95,2	98,0
Kanalizácia (%)	95,0	93,5	89,9	95,2	92,3	97,0
Ústredné kúrenie (%)	87,2	90,9	88,3	79,4	72,2	59,1
Priem. veľkosť obytnej plochy (m ²)	46,9	47,5	51,0	49,2	48,0	46,9

Téma 3 – Životné prostredie, krajina, biodiverzita

Hlavné indikátory 1. Kvalita životného prostredia

2. Udržateľné využívanie krajiny a biodiverzita

Kvalita životného prostredia je základným predpokladom udržateľného rozvoja a života obyvateľov mesta. Sústavný úbytok prírodných zdrojov (napr. väčšie zábery pôdy, likvidácia biotopov a pod.) nie je v súlade s princípmi udržateľného rozvoja mesta. V tejto téme sa sledovali prevažne merateľné a sledované ukazovatele stavu zložiek životného prostredia ako aj niektoré ukazovatele stavu a vývoja územia a ich odraz v biologickej kvalite krajiny.

Najnižšiu a teda najlepšiu známku získala čistota pitnej vody a čistota v okolitých lesoch a na voľných plochách pri meste.

Na druhej strane čistota v Trnávke a okolitých tokoch dostala známku až 4,05, čo značí veľmi veľkú nespokojnosť obyvateľov. Podobne je zo strany občanov hodnotená úroveň čistoty v priestoroch na odkladanie odpadu a veľmi veľká nespokojnosť bola vyjadrená aj z úrovňou hluku v meste. O niečo lepšie dopadlo hodnotenie ovzdušia, kde obyvatelia jeho čistotu ohodnotili známkou 2,86.

Nevýhodou mesta je absencia automatickej monitorovacej stanice, ktorá by zabezpečila kontinuálne meranie sledovaných hodnôt.

Priemerná známka kvality životného prostredia v mieste vášho bydliska:

Čistota ovzdušia	2,86
Čistota pitnej vody	1,97
Čistota vody v rieke, potoku a podobne.	4,05
Čistota na verejných zelených plochách (parky, mestská zeleň a pod.)	2,86
Čistota chodníkov	2,82
Čistota priestorov na odkladanie odpadu (pri smetných nádobách)	3,71
Úroveň hluku	3,20
Čistota v okolitých lesoch a na voľných plochách pri meste	2,63
Čistota ostatných verejných plôch v meste (parkoviská, priestory pri cestách a pod.)	2,87

Za subjekt, ktorý najviac ohrozuje životné prostredie v meste obyvatelia označili Trnavský cukrovar a.s., Johns Manville a.s. a JE Jaslovské Bohunice.

Vývoj krajinej štruktúry je poznačený vplyvom hospodárskeho rozvoja Trnavy, kde je postupne vidieť úbytok ornej pôdy. Špecifické obdobie je obdobie medzi rokom 1990 až 1995, kedy v roku 1992 došlo k zmenám katastrálnych hraníc, vplyvom odčlenenia sa obce Biely Kostol a Hrnčiarovce.

Vývoj krajinej štruktúry (*podľa kategórie v katastri nehnuteľností*) v katastrálnom území mesta (ha)

Rok	Orná pôda	Lúky a pasienky	Záhrady	Ovocné sady, vinohrady a chmeľnice	Lesné plochy	Vodné plochy	Ostatné plochy	Nepločné /zanedbané plochy	Zastavané plochy	Spolu
2004	5147,28	4,30	173,60	19,20	1,82	81,58	215,53		1510,14	7153,45
2000	5250,93	3,89	180,25	20,87	1,82	81,55	216,60		1397,55	7153,45
1995	5279,99	3,90	182,44	22,62	1,82	81,36	727,86		853,46	7153,45
1990	5443,78	4,43	187,10	42,83	0	113,94	753,12		853,60	7398,80
...										

Zdroj: Katastrálny úrad v Trnave

Téma 4 – Zaťaženie prostredia a ekologická stopa

Hlavné indikátory

1. Príspevok mesta ku globálnej klimatickej zmene

2. Ekologická stopa

Celosvetovým problémom je zmena klimatických podmienok, ktoré sú prejavom stále rastúcich emisií skleníkových plynov. Za týmto neželateľným rastom samozrejme stojí stále sa zvyšujúca spotreba energie a nárast dopravy.

Do budúcnosti bude veľmi dôležité sledovať spotrebu energie v Trnave, nakoľko takéto sledovanie doteraz v Trnave nebolo realizované.

Z dotazníkového prieskumu sme získavali údaje o separovaní odpadu občanmi, o šetrení energie (používanie energeticky úsporných spotrebičov, zateplovanie bytov, šetrenie vody a pod.) –

Z odpovedí v dotazníku vyplýva, že obyvatelia najčastejšie separujú papier - 46,7% uviedlo odpoveď „vždy“. V podstate viac ako štvrtina obyvateľov Trnavy (34,2%) separuje plasty od iného odpadu.

Čo sa týka vývozu stavebného odpadu na nelegálne skládky – až 4,9% obyvateľov sa priznalo, že ho vyváža „vždy“ na nelegálne skládky a 2,4% ho takto vyváža občas.

Podobne je to aj pri nelegálnom vyvážaní domového odpadu, kde 1,5% obyvateľov ho uskutočňuje pravidelne a 2,9% obyvateľov sa k takýmto praktikám uchýľuje v ojedinelých prípadoch.

Vyjadrenie v % na základe údajov z dotazníka pre občanov

	vždy	občas	nikdy	netýka sa
Separujeme papier od ostatného odpadu	46,7	30,9	17,8	4,5
Separujeme bio odpad od iného odpadu	16,2	25,4	46,9	11,5
Separujeme plasty od iného odpadu	34,2	33,5	26,8	5,5
Stavebný odpad vyvážame na neoficiálne skládky	4,9	2,4	47,1	48,6
Odpad z domácností vyvážame na neoficiálne skládky	1,5	2,9	62,2	33,5
Používame energeticky úsporné spotrebiče (žiarovky, práčky...)	49,8	42,1	6,1	2,0
Zateplili a zaizolovali sme byt (napr. výmena okien)	35,6	17,1	20,6	26,7
Cestujeme menej automobilom	13,8	43,4	22,7	20,1
Šetríme vodu pri kúpaní (sprchujeme sa)	45,1	41,4	11,8	1,8
Využívame alternatívne zdroje energie	8,6	21,8	36,5	33,1

V prípade šetrenia energetických zdrojov používa 49,8% obyvateľov energeticky úsporné spotrebiče. Ďalšou oblasťou, kde dochádza k pomerne veľkému zastúpeniu obyvateľstva je šetrenie s vodou, ktorú praktizuje 45,1% obyvateľov.

Celkom malé zastúpenie podobne ako inde na Slovensku má využívanie alternatívnych zdrojov energie, avšak podľa nášho názoru je tento stav zapríčinený najmä veľmi malou, resp. žiadnou podporou štátu pri ich presadzovaní a znižovaní finančne náročných technológií.

Ekologická stopa vyjadruje množstvo prírodných zdrojov, ktoré sa spotrebávajú na rôznej úrovni od jednotlivca až po celý štát a porovnáva ho s dostupnými prírodnými zdrojmi. *Ekologická stopa vyjadruje čerpanie nevyhnutných životných zdrojov z prírody v podobe čísla, ktoré hovorí na akej rozlohe produktívnej krajiny môže ten ktorý organizmus – rozumej napr. obyvateľ uspokojiť všetky svoje životné potreby.* Miera ekologickej stopy každého človeka závisí od jeho spôsobu života, potravy, ktorou sa živí, spôsobu bývania, spotreby energie, dopravy a konzumu priemyselných produktov. Priemerná ekologická stopa mesta sa potom vypočítava z:

- ekologickej stopy bývania
- ekologickej stopy potravín
- ekologickej stopy tovaru
- ekologickej stopy dopravy

Priemerný počet obyvateľov v jednej Trnavskej domácnosti je 2,8 obyvateľa. V 55,7% prípadoch takáto rodina býva v byte o rozlohe 60 až 90 m², pričom v drvivej väčšine sa jedná o viacposchodový bytový dom, kde prevláda centrálna (diaľková) vykurovanie.

Podľa výsledkov dotazníkového prieskumu až 48,4 % obyvateľov konzumuje denne, alebo takmer denne mäso a mäsové výrobky, ktoré sú väčšinou priemyselne spracované, balené a pochádzajú od domácich výrobcov.

Ekologická stopa tovaru vyplýva zo spôsobu nakladania s odpadmi a zo spotreby energie, ekologickú stopu dopravy zistíme z úrovne využívania dopravných prostriedkov (druh a množstvo najazdených kilometrov).

Produkcia odpadov podľa kategórií (t/rok)

Rok	Komunálny odpad	Nebezpečný odpad	Ostatný odpad
2004	31 348	2072	295 118
2003	29 877	1769	278 224
2002	30 956	1673	272 608

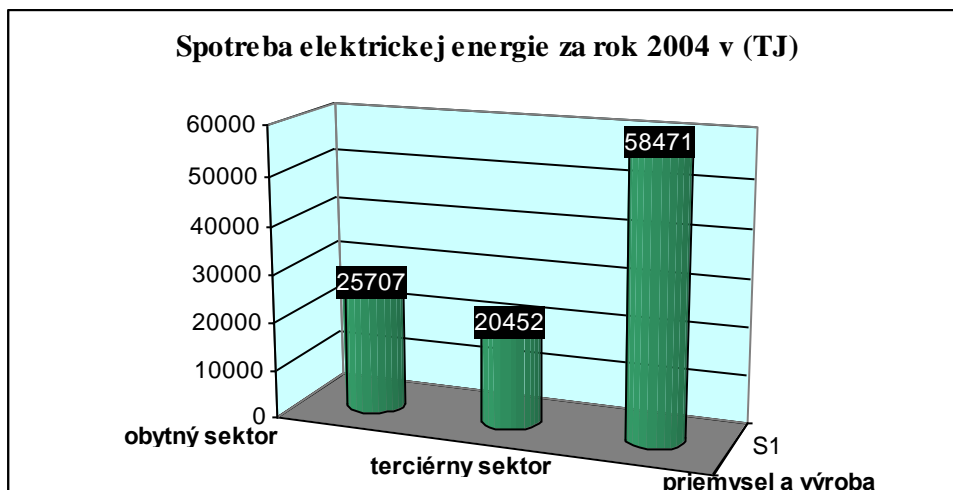
Zdroj: RISO, MsÚ Trnava - odbor územného rozvoja a koncepcií, Obvodný úrad životného prostredia

Nakladanie s komunálnymi odpadmi

Rok	Produkováný odpad (t)	Separovaný zber (t)	Skládkovanie %	Spaľovanie %	Zhodnocovanie %
2004	31 348	2194	94	0	6
2003	29 877	1793	93,95	0	6,05
2002	30 956	1548	95	0	5

Zdroj: MsÚ Trnava, Obvodný úrad životného prostredia

Jednou z cieľov projektu bolo zistiť energetickú náročnosť mesta podľa jednotlivých sektorov, vrátane dopravy. Informácie tohto typu nám boli poskytnuté iba spoločnosťou Západoslovenská energetika a Slovenským plynárenským podnikom. Ostatné inštitúcie požadované údaje neposkytla.

Téma 5 – Sociálno-ekonomická situácia mesta

Hlavné indikátory 1. Sociálna situácia

2. Ekonomická situácia a atraktivita mesta

Veľmi dôležitým aspektom súvisiacim s udržateľným rozvojom je sociálno ekonomická situácia v meste, ktorá podmieňuje spokojnosť a ochotu obyvateľov dodržiavať princípy udržateľného rozvoja.

Indikátor sociálnej situácie je založený na hodnotení základných demografických a sociálnych ukazovateľov, ktoré sa podieľajú na tvorbe sociálneho prostredia mesta a sociálnom statuse obyvateľov. Indikátor ekonomickej situácie hodnotí vybrané ekonomické ukazovatele a ukazovatele atraktivity mesta.

V posledných rokoch dochádzalo v Trnave k poklesu obyvateľstva, ktoré od roku 1991 do roku 2004 znamenalo úbytok o 1992 obyvateľov. Práve investície, ktoré sa realizujú v Trnave prišli v poslednom čase majú zastaviť tento nepriaznivý trend a práve ich vplyvom sa očakáva i nárast obyvateľstva.

Veková štruktúra obyvateľstva v percentuálnom vyjadrení:

- predproduktívny vek 21,23%
- produktívny vek 27,13%
- poproduktívny vek 10,6%

Priemerný vek obyvateľa mesta Dubnica nad Váhom je 36,83 rokov.

Podiel obyvateľstva z pohľadu dosiahnutého vzdelania je:

- základné vzdelanie 19,44%
- stredoškolské bez maturity 27,13%
- stredoškolské s maturitou 39,44%
- vysokoškolské 13,97%

Veľmi priaznivé výsledky možno konštatovať z pohľadu sociálnej situácie obyvateľstva, kde došlo k zníženiu nezamestnaných na úroveň, ktorá je k 1.9.2005 podľa záznamov úradu práce 2332 obyvateľov, pričom ešte v roku 2001 je to bolo 4804 nezamestnaných.

Sociálna situácia obyvateľov

Ukazovateľ	2004		2003		2002		2001	
	Počet	% podiel	Počet	% podiel	Počet	% podiel	Počet	% podiel
Nezamestnaní	2880	4,22	4131	6,02	4607	6,69	4804	6,96
Sociálne odkázaní	2231	3,27	4608	6,72	5464	7,94	5485	7,95
Bezdomovci	52	0,00076	57	0,00083	33	0,00047	32	0,00046
iné...								

Zdroj: MsÚ Trnava, ÚPSVaR Trnava

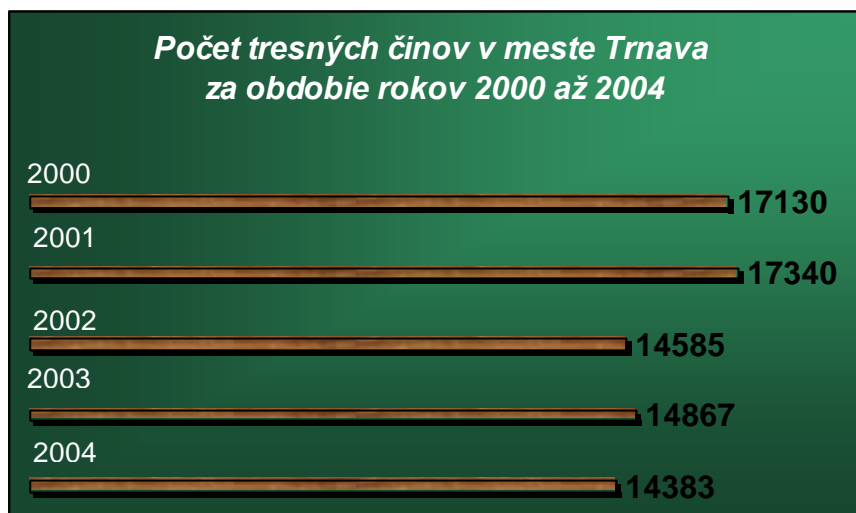
Dotazníkový prieskum bol taktiež zameraný na zisťovanie spokojnosti obyvateľov s kvalitou životného prostredia v Trnave. V tejto časti dotazníka mali respondenti možnosť hodnotiť svoju spokojnosť s jednotlivými oblasťami života známami od 1 do 5 (1- veľmi spokojný, 5 – veľmi nespokojný). Podľa vyjadrenia občanov najviac sú spokojní s úrovňou bývania (známka 2,3), ďalej so školstvom (známka 2,6) a službami v oblasti kultúry a športu, ktorým bola priradená známka 2,6.

Naopak najväčšiu nespokojnosť obyvatelia vyjadrili s bezpečnosťou v meste a pracovnými príležitosťami, ktorým bola priradená známka 3,4. Nie príliš v dobrej pozícii sa ocitla doprava, sociálne a zdravotné služby v meste Trnava (známka 3,1).

Spokojnosť obyvateľov s jednotlivými oblasťami života

Oblasť života v meste	Priemerné hodnotenie
Školstvo	2,4
Verejná zeleň, kvalita prostredia	3,0
Prírodné prostredie	3,0
Sociálne a zdravotné služby	3,1
Kultúrne a športové služby	2,6
Doprava	3,1
Bezpečnosť	3,4
Bývanie	2,3
Pracovné príležitosti, zamestnanie	3,4

Bezpečnostná situácia v meste bola hodnotená ako jedna z najhorších oblastí života a to i napriek tomu, že počet trestných činov spáchaných na území mesta Trnava má každoročne klesajúcu tendenciu. Počet dopravných nehôd (552) spôsobených na území mesta Trnava bol napriek narastajúcej intenzite dopravy najnižší od roku 2000.

V procese hodnotenia mesta z pohľadu ekonomiky a ekonomickej výkonnosti mesta Trnava je potrebné konštatovať, že tak ako sa predpokladalo, mesto Trnava každoročne zvyšuje svoj ekonomický a hospodársky rast, ktorý je podložený či už príjmami mesta z podnikateľskej činnosti, alebo každoročne udeľovaným ratingovým hodnotením.

O atraktivite mesta v oblasti podnikateľského prostredia svedčí každoročne stúpajúci počet registrovaných podnikateľských subjektov.

Počet registrovaných právnických a fyzických osôb

	2004	2003	2002	2001	2000
Registrované fyzické osoby – podnikatelia	5 177	4 777	4 384	4 133	3 948
Registrované právnické osoby – firmy so sídlom v meste	2 002	1 814	1 701	1 521	1 349

Zdroj: Daňové riaditeľstvo SR, pobočka Trnava

V prípade hodnotenia atraktívnosti mesta sa obyvatelia v podstate priklonili k verzii, kde Trnava je označovaná ako čiastočne atraktívne mesto, avšak toto hodnotenie je na hrane s názormi občanov, kde mesto považujú ani za atraktívne, ani za odpudzujúce. Pri hodnotení atraktívnosti mesta obyvatelia udelili ponúkaným možnostiam priemernú známku 2,5.

Spomedzi hodnotených oblastí bol za najlepší označený – stav historických a kultúrnych pamiatok, kde obyvatelia pridelili známku 1,8.

Na druhej strane najhoršiu známku si pripísala kvalita ciest, ulíc a chodníkov, kde respondenti priradili známku 3,2.

Hodnotenie atraktívnosti obyvateľov

Oblasť	Priem. hodn. (1-5)
Stav historických a kultúrnych pamiatok	1,8
Úroveň rekreačných služieb a možností oddychu	2,6
Služby pre turistov	2,8
Historické osobnosti pôsobiace v meste	2,3
Fontány a umelecké diela na námestiach a uliciach	2,4
Kvalita ciest, ulíc a chodníkov	3,2
Výstavy, veľtrhy a festivaly	2,4
Parky a priestory pre deti	2,7
Okolie mesta	2,6
Miestna kuchyňa a spôsoby stravovania	2,2
Iné (vypíšte).....	

Téma 6 – Manažment

Hlavné indikátory

1. Environmentálny a sociálny manažment samosprávy a podnikov

2. Participácia občanov na verejnom živote

Mesto má vypracované základné dokumenty ako je Územný plán mesta Trnava, Strategický plán ekonomického rozvoja mesta Trnava a Program odpadového hospodárstva mesta. Veľmi dôležitým materiálom, ktorý je v štádiu spracovania je Dlhodobý investičný plán mesta Trnava.

Z dôležitých dokumentov týkajúcich sa životného prostredia chýba najmä Agenda 21. Miestny územný systém ekologickej stability (MÚSES) má mesto vypracovaný od roku 1997, pričom v roku 2004 prebehla jeho aktualizácia.

Mesto nie je vlastníkom certifikátu environmentálneho manažérstva.

Z podnikov pôsobiacich na území mesta má podľa našich informácií zavedený environmentálny manažérsky systém Viacero domácich a zahraničných spoločností (Sony Slovakia, s.r.o., Swedwood Slovakia, s.r.o., ZF Sachs Slovakia, a.s., ŽOS Trnava, a.s., ako aj VUJE Trnava, a.s.).

V rámci zapájania sa obyvateľstva do vecí verejných možno konštatovať, že obyvatelia mesta neprejavujú záujem o väčšiu spoluprácu s radnicou. Mesto sa v mnohých prípadoch snaží prostredníctvom rôznych akcií presvedčiť obyvateľov, že aj oni svojim postojom môžu ovplyvňovať niektoré rozhodnutia vedenia mesta, avšak táto odozva je veľmi malá.

V otázke environmentálneho povedomia obyvateľstva a kupovania výrobkov šetriacich životné prostredie možno konštatovať, že momentálny stav nie je na dostatočnej úrovni. „Zásluhu“ na tomto stave má však podľa nášho názoru aj samotný štát, ktorý nedostatočne propaguje takýto druh výrobkov a robí nedostatočnú osvetu.

Na druhej strane však v mnohých prípadoch zohráva úlohu aj cena takéhoto druhu výrobkov.

Vyjadrenie vzťahu k výrobkom šetriacim životné prostredia v % na základe údajov z dotazníka pre občanov

	nepoznám	poznám ale nekupujem	poznám a kupujem	kúpil by som aj napriek vyššej cene
Environmentálne vhodné výrobky so značkou MŽP	64,7	18,4	13,1	3,8
Ekologicky čisté (organické) potraviny	23,3	26,3	41	9,5
Energeticky úsporné výrobky (chladničky, práčky...)	9,4	17,1	61,3	12,3
Produkty z miestnych zdrojov, napr. označené logom Natura 2000 (zavedenie týchto produktov sa očakáva v roku 2005)	65,8	14,5	10,3	9,4

Celkové hodnotenie projektu

Mesto Trnava svojou účasťou na projekte „Udržateľný rozvoj miest“ získalo množstvo informácií, ktoré budú v budúcnosti použité a zapracované do rôznych strategických a rozvojových dokumentov mesta.

Veľkou výhodou projektu bola taktiež možnosť na základe vopred zadaných kritérií a následného vyhodnotenia zvolených indikátorov uskutočniť porovnanie Trnavy s ostatnými slovenskými mestami, ktoré sa na projekte zúčastnili.

Vedenie mesta taktiež získalo stanovisko obyvateľov k niektorým oblastiam kvality verejného života.

Mnohé s výsledkov tohto prieskumu pomôžu pri schvaľovaní priorít v investičnej politike samosprávy.

Na druhej strane však musíme konštatovať, že počas realizácie projektu sa vyskytlo množstvo problémov, spôsobených hlavne neochotou niektorých inštitúcií poskytnúť požadované údaje, alebo absencia monitorovania a spracovávanía niektorých údajov.

Taktiež bolo nutné pozorne sledovať obsah vyplnených dotazníkov, kde dochádzalo k chybnému vyplneniu údajov, najmä z dôvodu nepozornosti respondentov.

Záverom chceme zdôrazniť pripravenosť a ochotu vedenia mesta riešiť problematiku kvality životného prostredia v meste Trnava, budovanie relaxačno – oddychových zón, úpravu a rozširovanie mestskej zelene, riešenie problematiky dopravy a pod.